

OHJE MONIKIELISEN OPPILAAN PÄÄTTÖARVIOINTIIN

Päätöarvioinnin kriteerit ja periaatteet

- Päätöarvioinnin kriteerit ovat velvoittavia. Samalla on huomioitava arvioinnin yleiset periaatteet kuten monipuolisuus, yhdenvertaisuus ja edellytysten huomioiminen (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelma, Arviointiluku 6).
- Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin.
- Monikielisen oppilaan arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.
- Oppilas lukee ja tuottaa eri oppiaineiden tekstiä suomen tiedonalojen kielellä, mutta voi ymmärtää sitä kaikilla osaamillaan kielillä.
- Arvioinnin periaatteiden toteutuminen edellyttää kielitietoista lähestymistapaa arviointiin. Suullisten ja kirjallisten arviointimenetelmien kieli ja ohjeistukset pitää tehdä oppilaille tutuksi. Eri oppiaineissa osaamisen tasoa kuvataan esimerkiksi verbeillä *nimeää, kuvailee, erittelee, perustelee ja analysoi*. Erityisen tärkeää arviointiverbien avaaminen on niille, joiden äidinkieli ei ole opetuskieli.
- Erityisesti summatiivisessa arvioinnissa on oleellista, että oppilaat tietävät millaista osaamista eri menetelmillä arvioidaan. Oppilailla pitää olla malleja hyvistä vastauksista.

Opetuskielen osaamisen merkitys päätöarvioinnissa

- Kieli on aina mukana arvioinnissa, ja sen merkitys kasvaa päätöarvioinnin lähestyessä. Tämä pitää selventää sekä oppilaalle että hänen huoltajalleen hyvissä ajoin ennen päätöarviointia. Osaamista on kuitenkin mahdollista osoittaa myös sellaisella kielitaidolla, jossa on vielä puutteita.
- Päätöarvioinnissa opetussuunnitelman osaamistavoitteet perustuvat kunkin oppiaineen/tiedonalan tekstitaitojen hallintaan. Se edellyttää paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyjen sisältöjen hallintaa sekä riittävää kielitaitoa opetuskielessä. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.
- S2-oppimäärässä päätöarvosanan tulee antaa todenmukainen kuva oppilaan suomen kielestä kielitaidon eri osa-alueilla. Myös muiden oppiaineiden päätöarvioinnissa oppilaan suomen kielen osaamisella on merkitystä, sillä oppiaineen osaaminen edellyttää perehtymistä oppiaineelle ominaisiin kielenkäyttötapoihin ja tiedonalan kieleen. Ylempien arvosanojen saaminen edellyttää enemmän osaamisen osoittamista opetuskielellä.
- Oppiaineen opettajan on päätöarvioinnin kriteerien perusteella arvioitava, missä määrin esimerkiksi tyydyttävän kriteerin eli arvosanan 7 saavuttaminen edellyttää osaamisen osoittamista opetuskielellä.
- Perusopetuksen päättötodistus on myös todistus opetuskielen osaamisesta (päättötodistusta voidaan käyttää todistuksena riittävästä kielitaidosta esimerkiksi Suomen kansalaisuuteen)

Muiden kielten käyttö arvioinnissa

- Oppilaan osaamia kaikkia kieliä voidaan hyödyntää oppiaineen sisällön ymmärtämisen osoittamisessa, jos opetuskielen taito on vasta kehitymässä, ja opettaja voi niiden kautta todentaa oppilaan osaamista.
- Oppilas voi laatia ilmiön kuvauksia, tapahtumien selostuksia ja käsitteiden määrittelyjä jollakin muulla kielellä ja tuottaa itse niiden käännöksiä koulun opetuskielelle eri sovelluksia ja sanastoja käyttäen. Annettujen avainkäsitteiden perusteella tuotettujen omien tekstien kirjoittaminen, kahdella kielellä tehdyt portfoliot ja sanastot antavat tietoa osaamisesta. Tällaiset tehtävät edistävät oppilaan tekstitaitojen kehittymistä samalla, kun oppilas osoittaa ymmärtävänsä erilaisia sisältöjä.

Tekstitaitojen merkitys arvioinnissa

- Päättöarvioinnissa opetussuunnitelman osaamistavoitteet perustuvat kunkin oppiaineen/tiedonalan tekstitaitojen hallintaan.
- Oppiaineen tekstitaidot ovat aina arvioinnin kohteena, sillä oppimista ja osaamista osoitetaan hyvin paljon niiden avulla. Kun arvosanaa annetaan, arvioidaan aina oppilaan kielellisiä ja sisällöllisiä resursseja, jotka ilmenevät tekstitaitojen käytössä.
- Koska tekstitaidot ovat oleellisia sekä oppimisessa että oppimisen ja osaamisen osoittamisessa, niiden opettamiseen tulee panostaa jokaisessa oppiaineessa.
- Osaamisen osoittamisessa tarvitaan sekä opetuskielen taitoa että kyseisen oppiaineen tekstitaitoja, jotka ovat välttämättömiä myös jatko-opinnoissa. Päättöarvioinnin kriteereissä käytetään käsitteitä *kuvailta, antaa esimerkkejä, määritellä ja tulkita*, jotka tapahtuvat kielen avulla. Oppilaalla pitää olla riittävät taidot lukea, ymmärtää, tulkita ja tuottaa tekstiä opetuskielellä.
- Puutteellisten tekstitaitojen vaikutuksesta arvosanaan ei voida antaa yksiselitteistä ohjetta sillä tekstitaitojen merkitys vaihtelee oppiaineittain (esim. kemia ja fysiikka verrattuna historiaan tai elämäntutkimukseen). Tekstitaitojen osuuden arviointi on aina aineenopettajan tehtävä. Arvioinnissa on mahdollisuuksien mukaan mukana myös S2-opettaja. On tärkeää, että oppilasta arvioivat opettajat tekevät yhteistyötä. Oleellista on myös, että tekstitaitoja on opetettu kielitietoisesti, sillä voidaan arvioida vain sitä, mitä on opetettu.

Huomioita myöhään perusopetukseen siirtyvän oppilaan tuesta ja arvioinnista

- Oppilaalle on hyvä laatia oppimissuunnitelma, jossa kuvataan opetuksen tavoitteet ja sisällöt sekä oppilaan tarvitsema tuki esimerkiksi opetuskielessä.
- Oppilaalle voidaan antaa päättöarvosana suoritettujen opintojen perusteella, eikä puuttuvien vuosiluokkien opintoja tarvitse suorittaa. Päättötodistukseen merkitään oppimäärän paikallisen opetussuunnitelman mukainen laajuus vuosiluokilla 7–9, vaikka oppilas olisi voinut opiskella sitä vähemmän.
- Kaikki oppiaineet on suoritettava hyväksytysti perusopetuksen päättötodistuksen saamiseksi, paitsi jos niistä on vapautettu (Pol 18 §). Mahdolliset päättyneet oppiaineet suoritetaan erityisinä tutkintoina, jolloin arvosanat voidaan siirtää päättötodistukseen.
- Oppilaan työskentely voi olla erinomaista, mutta opetuskielen ja tiedonalan kielen puutteellinen taito vaikuttaa oppimiseen ja osaamisen osoittamiseen. Työskentelystä voi tällöin palkita oppilasta muulla tavoin: diplomi hyvästä työskentelystä ja yritteliäisyydestä, stipendi sinnikkyyydestä keväällä tai kunniakirja oman luokan ahkeroilijalle ovat myönteisiä tapoja arvioida työskentelyä.
- Jos oppilas jatkaa opintoja aikuisten perusopetuksessa (eli ei saa päättötodistusta), erotodistusta voi täydentää sanallisella arvioinnilla.

Tiivistettynä:

- Päättöarvioinnissa on huomioitava monikielisen oppilaan kielitaito sekä opetuskielessä että arvioitavan oppiaineen tiedonalan kielessä. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin, ja arvioinnin tulee olla monipuolista ja yhdenvertaista. Tekstitaitojen hallinta on keskeistä, ja oppilaan kielelliset ja sisällölliset resurssit arvioidaan aina tekstitaidoissa.

Lähteet: OPH

Lisätietoa ja tukea monikielisen oppilaan arviointiin eri oppiaineissa: Kielitaidon kehittymistä edistämässä – S2-oppimäärä opiskelevan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi. OPH 2023.